

THE EIGHTH PEREK OF YEVAMOS
IS DEDICATED:

לזכר נשמת שלמה בן יהושע והחבר דוד בן החבר מרדכי

בעז מיניה מר"ש פצוע דכא כהן מהו בגיורת ומשוחררו

בקדושתיה קאי ואסיר או דלמא לאו בקדושתיה וכו'.

[א] דיון בכוונת לאו בקדושתיה קאי דהוזכר בגמ' לגבי קדושת כהונה וקדושת קהל.

א. מבואר דבעו מר' ששת בפצו"ד כהן אי בקדושתיה קאי ליאסר בגיורת או לא, והשיב דאינו בקדושתו והוכיח כן מהא דפצו"ד מותר בנתינים אע"ג דנאסרו בקהל, וע"כ דאין פצו"ד בקדושת קהל ליאסר בנתינים, וה"ה דאינו בקדושת כהונה ליאסר בגיורת. וצ"ב מהו כוונת 'לאו בקדושתו', האם ר"ל דאין לכהן זה קדושת כהונה כלל, או דלענין נישואי גיורת יש חסרון בקדושה. וכבר נחלקו בזה הפוסקים.

ב. החלקת מחוקק (אה"ע סי' ה') כתב דאין לו שום קדושת כהונה ומותר לטמא למתים ואינו נושא כפיו, והותר בכל פסולי כהונה כגון גרושה וחללה וכו' [ורק הקשה ממומי כהנים דיש מהם פצו"ד ואעפ"כ אוכלין בקדשים וע"כ דכהן הוא, וכבר תי בפתחי תשובה בפשיטות די"ל דמייירי בפצו"ד בידי שמים דאין לו דין פצו"ד]. ויש שצינו דהראב"ן כתב דפצו"ד הוי כחלל.

ג. אמנם הבית שמואל (סק"א) חולק, והבית מאיר (סי' ה') כתב גדר נפלא דרק לענין קדושת הזיווג אמרינן דלאו בקדושתיה קאי, דכיון דנאסר מלבוא בקהל ה' אמרינן דלענין נישואי קהל הרי פקע קדושתו, אבל לא לשאר דברים, וכ"כ בקר"א.

ד. וכ"כ החזו"א (אה"ע סי' די סק"ה) וז"ל האי קדושה היינו קדושת יוחסין וכדאמר בירושלמי דהיתר פצוע דכא בממזרת משום דכל האסורין לבוא בקהל מותרין לבוא זה בזה, ה"נ למ"ד דפצו"ד אסור בממזרת ויש בו קדושת יוחסין דישאל אבל קדושת יוחסין דכהונה לית בו כיון דאסור בקהל ל"ש לקדשו בקדושה הנוספת למעלת הכהונה אבל אין פגמו אלא במה שהוא נפגם דהיינו איסורו בקהל, אבל זולת היוחסין הרי הוא בקדושת כהונה לכל דבר, עכ"ל.

ה. ובברכ"א הוסיף ע"ז דברי הקובץ הערות (סי' מ"ד) דגם ממזר שאביו כהן אין לו דין כהן, דממזרות המפיקעו מקדושת קהל כ"ש דמפיקעו מקדושת כהונה. וכן בפצו"ד אליבא דהחלק"מ אותו הפקעה של פצו"ד מקהל מפיקעו מכהונה.

[ב] ביאור מסקנת הסוגיא האם פצו"ד כהן מותר בגיורת, והאם פצו"ד מותר בנתינה או בממזרת.

א. מבואר בסוגיא דהגמ' דן בשני דברים אי פצו"ד כהן אסור בגיורת, או 'לאו בקדושתיה קאי' והותר בגיורת. ועוד דנו בטעמא דפצו"ד ישראל מותר בנתינה ותלו הדבר במהות איסור נתינה, דאי הוי איסור מה"ת אז מוכח דפצו"ד לאו בקדושתיה ולכן הותר בנתינה וה"ה כהן בגיורת, אבל אי איסור נתינה הוא מדרבנן משום דלא תתחתן קאי רק בגיורת, וליכא איסור מה"ת בנתינים, אז א"א להתיר גיורת לכהן פצו"ד מהיתירו בנתינה דהתם הוי רק מדרבנן.

ב. ומסקנת רבא דנתינים אסורין מה"ת בגיורתן מדכתיב לא תתחתן ורק שייך חתנות בגירותן, וכתב רש"י דאז מדהותר פצו"ד בנתינים ש"מ דפצו"ד כהן מותר בגיורת. ויש מבוכה גדולה להלכה מהו מסקנת הסוגיא. ויש ג' שיטות ראשונים.

ג. [א] הרשב"א והראב"ד פסקו כמסקנת רבא דנתינים אסורין מה"ת, ואז מוכח דגם מה"ת פצו"ד לאו בקדושתיה קאי ומותר בין פצו"ד כהן בגיורת, ובין פצו"ד ישראל בממזרת. [ב] בבעל המאור כתב להיפוך דק"ל (דף עט.) כה"א דרבא דלא תתחתן נאמר בגיורתן וליכא מקור להתיר פצו"ד, ואז אסור בין כהן בגיורת ובין ישראל בממזרת. [ג] והרמב"ם (הל' איסורי' פט"ז) הטיל פשרה ביניהם, דכהן פצו"ד מותר בגיורת, אבל בנתינה רק הותר משום דהוי מדרבנן דפסק כה"א דרבא, ועל כן אסר גם בממזרת, ותמוה דאי נאסר בממזרת דבקדושתיה קאי מהכ"ת להתיר גיורת לכהן, ומאי שנא.

[ג] ביאור שיטת הרמב"ם.

א. הנה הובא לעיל דברי הרמב"ם וז"ל ואפי' כהן שהוא פצוע דכא מותר לישא גיורת ומשוחררת לפי שאינו בקדושתו, ואפילו נתינה או אחד מן הספיקות מותרת לו, הואיל ופצוע דכא אסור לבוא בקהל לא גזרו בו על הנתינים ולא על הספיקות אבל פצוע דכא וכרות שפכה אסור בממזרת ודאית שהרי אסורה מן התורה עכ"ל. וצ"ב מ"ש גיורת וממזרת.

ד. [א] הריטב"א ורבינו אברהם מן ההר תי' דהרמב"ם ס"ל דגיורת אינו אלא איסור מדרבנן לכהן, ולכן כמו דהותר בנתינה כיון דהוי מדרבנן ה"ה בגיורת, אבל ממזרת דהוי מה"ת לא הותר, ולפי"ז שפיר בקדושתיה קאי למסקנא.

ה. [ב] במגיד משנה כתב דאע"ג דהוי מה"ת י"ל דגיורת אינו מפורש בתורה ואינו איסור השוה בכל. בחלקת מחוקק דייק דעיקר הטעם דאינו שוה בכל, ולפי"ז גם בגרושה וחללה הותר דאין שוין בכל. אבל הבית שמואל נקט דעיקרו משום דאינו מפורש בתורה ולכן רק גיורת דאינו מפורש בקרא דהוי זונה, לכן רק בזה הותר [וצ"ע לדברי שניהם מה לי אי הוי שוה

תוכן ענינים

- א. בענין כוונת לאו בקדושתיה דפצו"ד.
- ב. בענין פצו"ד בגיורת וממזרת.
- ג. בענין ביאור שיטת הרמב"ם בהנ"ל.
- ד. בענין מקור היתר נקיבות בקהל.
- ה. גדר היתר נקיבות דעמון ומואב.

- בכל או מפורש בתורה, הרי מאחר שהייתה ופצו"ד בקדושתה קאי מהכ"ת להתיר, ובשיעורי ר' דוד פוברסקי ביאר דהיכי דאינו מפורש יתכן דהוי איסור ביאה ולא פסול הגוף וכיון דגם פצו"ד יש לו איסור ביאה, אי"כ הוי לאו בקדושתה לענין איסורי ביאה ולא לפסול הגוף].
- ו. ג] בחזו"א (סי' ד' סק"ה) ובאבי עזרי (פטי"ז ה"א) ועוד מפרשים נקטו דהחילוק להרמב"ם הוא בין קהל ישראל וקהל כהונה, דלהפקיעו מקהל ישראל צריך שיהא פסול יוחסין [וכדביאר בירושלמי המובא בראשונים כאן], אבל שיהא פקע קדושת כהונה בזה גם פסול בגופו מהני [ובאבי עזרי כתב דחזו"ן הרי כהנת שנתחללה ע"י ביאת זנות היא כזרה אע"ג דהוא פסול הגוף].
- ז. בקרן אורה כתב דדברי הרמב"ם לחלק תלוי בפלוגתת החלק"מ והבית שמואל דלעיל, דלהחק"מ דנעשה כזר אי"ש דיתכן דפסול של פצו"ד מפקיע קדושת כהונתו, אבל אי הוי רק לענין איסורי ביאה אז מאי שנא כהן וישראל ע"ש.
- ח. ד] העל"ן כתב ליישב דהרמב"ם ס"ל כרש"י דאיסור גיורת הוא משום דנבעלה לעכו"ם בגיורת, ואי"כ אינו אלא ספק זונה, וכיון ספיקא אי בקדושתה קאי אז הוי ספק ספיקא להתירו בגיורת, משא"כ בממזרת הוי ספק אחד דאסור.
- ט. ה] באג"מ (אה"ע סי' י"א) כתב לחדש דלגבי היתר דפצו"ד דלאו בקדושתה קאי יש חילוק בין איסור גיורת לאיסור ממזרות, דזונה הוא איסורי קדושה כדכתיב בקרא דאמור אל בני אהרן קדושים תהיו ואשה זונה וחללה וכו' לא יקחו, וכיון דהוי איסור קדושה שפיר הותר לפצו"ד דלאו בקדושתה קאי, משא"כ ממזרת הוי איסור קהל בעלמא ולא משום חסרון קדושה, ואז שפיר אין טעם להתיר.

דף עז: עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל נקבותיהם מותרות מיד.

ד] בטעם היתר נקיבות משום דלא שייך טעמא דכתיב בקרא על אשר לא קדמו אתכם וכו'.

- א. כתיב בתורה (דברים כ"ג ד' ה') 'לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'', גם דור עשירי לא יבא להם בקהל ה' עד עולם, על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, ואשר שכר עליך את בלעם בן בעור מפתור ארם נהרים לקלך'. ומבואר מפורש בכתוב טעם איסור שתי אומות אלו. והגמ' להלן אומר דלכן הותרו הנקיבות דאין דרכה של אשה לקדם.
- ב. והנה הקשו הראשונים דמצינו מפורש בקרא דמואב הקדימו להם לחם ומים, וכן קשה דלא מצינו דעמון שכר בלעם.
- ג. וכתב הרמב"ן [וכ"כ הרשב"א וריטב"א בסוגיא] דהטעם שכתוב תחילה 'על דבר אשר לא קידמו' קאי על עמון דכשעברו ישראל במדבר וקרבו מול בני עמון לא קידמו להם לחם ומים. ואח"כ מפרש הטעם דמואב דשכר עליך בלעם לקלך.
- ד. ועפ"ז כתב הרמב"ן דגם בנשים צ"ל דלא שייך ב' טעמים הנ"ל, דלגבי להקדים לחם ומים אמרינן דאין דרכו של אשה לקדם, ולגבי אשר שכר הרי דרכו של איש לשכור ולא דרכו של אשה. [אולם העירו ע"ז מהגמ' דסנהדרין דף קג: גדולה לגימא [הכנסת אורחים] שהרחיקה שני משפחות בישראל שני על דבר, ומשמע דשניהם נתרחקו מה"ט].
- ה. ובסוגיא מבואר דדואג פקפק על כשרות דוד לקהל, והשיב אבנר דתנינא 'מואבי ולא מואבית', והק' דואג ממזר ומצרי, והשיב לו 'שאני הכא דמפרש טעמא דקרא על אשר לא קדמו וכו' ודרכו של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם, ולהלן תי' דכל כבודה בת מלך פנימה ושפיר לא היה טענה על הנשים, ולכן הותרו.
- ו. ובערוך לנר כתב דבר נפלא, דנמצא דהיתר הנקיבות דמואב בקהל הוא משום ניהוג הצניעות של נשים ועל כן אין טענה עליהם שלא קידמו לנשים בלחם ומים. וכתב ד"ל דבועז כשראה צניעות דרות אז נתחדש לו דשפיר אין טענה עליהם ועי"ז הותרו הנקיבות ונמצא דנתחדש אז גוף ההלכה דמואבי ולא מואבית [וכ"כ עוד ספרים דאז נתגלה ההיתר, ובשלמי תודה על שבועות הביא בשם האריז"ל דעצם ההלכה נתחדש באותו שעה, ועד אז היו אסורין, וכן מבואר במדרש דהיא היתה גיורת הראשונה מהם].
- ז. ואמרתי להוסיף דבר נחמד, דהגמ' הביא שני מקורות לתי' על קושית דואג דאין לנשים לקדם נשים אי' דכתיב כל כבודה בת מלך פנימה, ב' דכתיב ויאמרו אליו איה שרה אשתך ופרש"י דכתיב והנה באהל דאין דרך אשה לצאת מביתה. ולפ"ז נמצא דנתגלה אז הך מדת הצניעות שאינן יוצאות מביתן כשבאו המלאכים, והנה מיד אח"כ הלכו לסדום ולמחר כשעלה השחר האיכו בלוט לאמר 'קח את אשתך ואת שתי בנותיך הנמצאות' והגמ' להלן דורש דהנמצאות קאי על רות ונעמה. וי"ל להך שיטה כעין העל"ן ורק דהותרו כבר משרה, דכשאמר אברהם עליה הנה באהל מיד נפסק דהותרו הנקיבות דמואב בקהל ושפיר הלכו המלאכים להצילן ודו"ק [ומצאתי בשם החידושי הרי"ם שפי' כע"ז].

ה] דיון בגדר היתר עמונית ומואבית.

- א. בחי' ר' שמואל (קו' פסולי קהל) נסתפק אי עמונית הוי היתר בקהל, או דחסר בהשם עמונית. ונ"מ בספיקת המנ"ח (מצוה תקס"ב) בהא דעמון ומואב לא תדורש שלומם וטובתם כל הימים, האם יש איסור דרישת שלום גם לעמונית ע"ש.
- ב. ועוד נ"מ בספיקת הקובץ הערות (סי' מ"ד סק"ד) בעכו"ם דבא על עמונית והוליד בן האם דינו כעמוני ליאסר [ע"ן חוברת].